

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

pentru controlul constituționalității unor prevederi din
Legea nr. 344 din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special
al Găgăuziei, Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la
activitatea Poliției și statutul polițistului și din Codul electoral

*(participarea autorităților publice locale ale unității administrativ-
teritoriale Găgăuzia la procedurile de numire a persoanelor în anumite
funcții publice din administrația publică centrală de specialitate și
exercitarea unor competențe în domeniul electoral)*

(sesizările nr. 46a/2026 și nr. 147a/2026)

CHIȘINĂU

9 iulie 2026

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea nei Emilia Cazacu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate la 9 martie 2026 și 7 iulie 2026,
Examinând sesizările menționate în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 9 iulie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizările depuse la Curtea Constituțională la 9 martie 2026 și, respectiv, 7 iulie 2026, pe baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 4 alin. (1) lit. a) și 25 alin. (1) literele c) și i) din Legea nr. 74/2025 cu privire la Curtea Constituțională, de către dl Vladislav Cojuhari, ministru al Justiției (sesizarea nr. 46a/2026), și de Adunarea Populară a Găgăuziei (sesizarea nr. 147a/2026).

2. Autorul sesizării nr. 46a/2026 i-a solicitat Curții să verifice constituționalitatea următoarelor prevederi:

- textul „și aprobarea componenței Comisiei Electorale Centrale pentru efectuarea alegerilor” din articolul 12 alin. (3) lit. d), precum și articolele 19, 22, 23 și 24 din Legea nr. 344 din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei;

- textul „la propunerea Guvernatorului Găgăuziei și cu acordul Adunării Populare a acesteia” din articolul 7 lit. e) din Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului;

- textul „Componența Consiliului Electoral Central al Găgăuziei se aprobă de Adunarea Populară a Găgăuziei în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) și cu actele normative locale” din articolul 36 alin. (1) din Codul electoral, precum și textele

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

„de Adunarea Populară a Găgăuziei,” și „Legii nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) și ale” din articolul 155 alin. (1) din Codul electoral.

3. Autorul sesizării nr. 147a/2026 i-a solicitat Curții să verifice constituționalitatea sintagmei „Consiliul Electoral Central al Găgăuziei” regăsită în litera d) din definiția expresiei „concurrent electoral” din articolul 1 și în articolele 17 alineatele (1) lit. d) și (6), 25 lit. y), 36, 155 alineatele (2), (4) și (5) și 245 alin. (4), precum și a articolelor 17 alin. (6), 36 alineatele (1) teza a II-a, (2) teza a II-a și (7) din Codul electoral.

4. Prin Decizia Curții din 7 iulie 2026, Curtea a conexas sesizările într-un singur dosar, atribuindu-i numărul nr. 46a/2026.

5. În procesul soluționării sesizărilor, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Ministerului Afacerilor Interne, Comisiei Electorale Centrale, Adunării Populare a Găgăuziei, Centrului de Resurse Juridice din Moldova și Asociației „Promo-Lex”.

6. La ședința publică a Curții au fost prezenți dl Mihai Gheorghieș în calitate de reprezentant al autorului sesizării nr. 46a/2026, dl avocat Iurie Mărgineanu și dl Gheorghe Leiciu în calitate de reprezentanți ai Adunării Populare a Găgăuziei, și dl Radu Radu în calitate de reprezentant al Parlamentului.

A. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

[...]”

Articolul 107 Administrația publică centrală de specialitate

„(1) Organele centrale de specialitate ale statului sunt ministerele. Ele traduc în viață, în temeiul legii, politica Guvernului, hotărârile și dispozițiile lui, conduc domeniile încredințate și sunt responsabile de activitatea lor.

(2) În scopul conducerii, coordonării și exercitării controlului în domeniul organizării economiei și în alte domenii care nu intră nemijlocit în atribuțiile ministerelor, se înființează, în condițiile legii, și alte autorități administrative.”

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

Articolul 109
Principiile de bază ale administrării publice locale

„(1) Administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit.

(2) Autonomia privește atât organizarea și funcționarea administrației publice locale, cât și gestiunea colectivităților pe care le reprezintă.

(3) Aplicarea principiilor enunțate nu poate afecta caracterul de stat unitar.”

Articolul 110
Organizarea administrativ-teritorială

„(1) Teritoriul Republicii Moldova este organizat, sub aspect administrativ, în sate, orașe, raioane și unitatea teritorială autonomă Găgăuzia. În condițiile legii, unele orașe pot fi declarate municipii.

[...]”

Articolul 111
Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia

„(1) Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova și soluționează de sine stătător, în limitele competenței sale, potrivit prevederilor Constituției Republicii Moldova, în interesul întregii populații, problemele cu caracter politic, economic și cultural.

(2) Pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia sunt garantate toate drepturile și libertățile prevăzute de Constituția și legislația Republicii Moldova.

(3) În unitatea teritorială autonomă Găgăuzia activează organe reprezentative și executive potrivit legii.

(4) Pământul, subsolul, apele, regnul vegetal și cel animal, alte resurse naturale aflate pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia sunt proprietate a poporului Republicii Moldova și constituie totodată baza economică a Găgăuziei.

(5) Bugetul unității teritoriale autonome Găgăuzia se formează în conformitate cu normele stabilite în legea care reglementează statutul special al Găgăuziei.

(6) Controlul asupra respectării legislației Republicii Moldova în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia se exercită de Guvern, în condițiile legii.

(7) Legea organică care reglementează statutul special al unității teritoriale autonome Găgăuzia poate fi modificată cu votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși în Parlament.”

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

8. Prevederile relevante ale Legii nr. 344 din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei sunt următoarele:

Articolul 12

„(3) În afară de aceasta, de competența Adunării Populare țin:

[...]

d) fixarea, organizarea și efectuarea alegerilor de deputați în Adunarea Populară și aprobarea componenței Comisiei Electorale Centrale pentru efectuarea alegerilor; fixarea alegerilor în autoritățile administrației publice locale din Găgăuzia;

[...].”

Articolul 19

„La propunerea Guvernatorului Găgăuziei conducătorii direcțiilor de bransă sînt incluși în componența colegiilor ministerelor și departamentelor Republicii Moldova.”

Articolul 22

„(1) Șeful Direcției de justiție a Găgăuziei este numit și eliberat din funcție de către ministrul justiției al Republicii Moldova la propunerea Adunării Populare.

(2) Șeful Direcției de justiție a Găgăuziei este din oficiu membru al colegiului Ministerului Justiției al Republicii Moldova.”

Articolul 23

„(1) Șeful Direcției de informații și securitate a Găgăuziei este numit și eliberat din funcție de către directorul Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova la propunerea Guvernatorului Găgăuziei după aprobarea lui de către Adunarea Populară.

(2) Șeful Direcției Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova pentru Găgăuzia este din oficiu membru al colegiului Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova.”

Articolul 24

„(1) Șeful Direcției afacerilor interne a Găgăuziei este numit și eliberat din funcție de către ministrul afacerilor interne al Republicii Moldova la propunerea Guvernatorului Găgăuziei cu acordul Adunării Populare.

(2) Șeful Direcției afacerilor interne a Găgăuziei este din oficiu membru al colegiului Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

(3) Comisaraii comisariatelor de poliție în Găgăuzia sunt numiți și eliberați din funcție de către șeful Direcției afacerilor interne a Găgăuziei în numele ministrului afacerilor interne al Republicii Moldova.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

(4) Șeful poliției municipale a Direcției afacerilor interne a Găgăuziei este numit și eliberat din funcție de către Guvernatorul Găgăuziei la propunerea șefului Direcției afacerilor interne a Găgăuziei și se află în subordonarea lui operativă.

(5) Comandantul subunității trupelor de carabinieri (trupelor interne) este numit și eliberat din funcție de către ministrul afacerilor interne al Republicii Moldova la propunerea Guvernatorului Găgăuziei.”

9. Prevederile relevante ale Legii nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului sunt următoarele:

Articolul 7
Competențele ministrului afacerilor interne
în domeniul de activitate a Poliției

„Ministrul afacerilor interne determină direcțiile strategice de activitate a Poliției în realizarea Programului de activitate al Guvernului, elaborează și promovează politica statului în activitatea Poliției. Ministrul afacerilor interne are următoarele competențe în domeniul de activitate a Poliției:

[...]

e) la propunerea Guvernatorului Găgăuziei și cu acordul Adunării Populare a acesteia, numește în funcție și eliberează din funcție șeful Direcției de Poliție a UTA Găgăuzia;

[...]”

10. Prevederile relevante ale Codului electoral, adoptat prin Legea nr. 325 din 8 decembrie 2022, sunt următoarele:

Articolul 1
Noțiuni generale

„În sensul prezentului cod se definesc următoarele noțiuni generale:

[...]

concurrent electoral:

a) partid politic, bloc electoral și persoană care candidează pentru funcția de deputat în Parlament și sunt înregistrate de Comisia Electorală Centrală – în cazul alegerilor parlamentare;

b) candidatul pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, precum și partidul politic sau blocul electoral care l-a desemnat, înregistrate de Comisia Electorală Centrală – în cazul alegerilor prezidențiale;

c) partid politic, bloc electoral și persoană care candidează pentru funcția de primar sau de consilier în consiliul local și sunt înregistrate de consiliile electorale de circumscripție respective – în cazul alegerilor locale;

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

d) partid politic, bloc electoral și persoană care candidează pentru funcția de Guvernator (Bașcan) al Găgăuziei sau de deputat în Adunarea Populară a Găgăuziei și sunt înregistrate de Consiliul Electoral Central al Găgăuziei – în cazul alegerilor regionale;

[...]

Articolul 17 Sistemul organelor electorale

„(1) În scopul organizării și desfășurării alegerilor se constituie:

- a) Comisia Electorală Centrală;
- b) consiliile electorale de circumscripție de nivelurile al doilea și întâi;
- c) birourile electorale ale secțiilor de votare;
- d) Consiliul Electoral Central al Găgăuziei.

[...]

(6) Consiliul Electoral Central al Găgăuziei este parte integrantă a sistemului organelor electorale ale Republicii Moldova și exercită atribuțiile organului electoral central în cadrul alegerilor regionale în condițiile prezentului cod și ale actelor normative locale. În cazul alegerilor pentru Parlament, pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, pentru autoritățile administrației publice locale, precum și al referendumurilor, Consiliul Electoral Central al Găgăuziei exercită atribuțiile consiliului electoral de circumscripție de nivelul al doilea în condițiile prezentului cod.”

Articolul 25 Atribuțiile generale ale Comisiei Electorale Centrale

„În calitate de organ specializat în domeniul electoral, Comisia Electorală Centrală:

[...]

y) asigură, de comun cu Consiliul Electoral Central din Găgăuzia, exercitarea și protecția drepturilor electorale ale cetățenilor Republicii Moldova în procesul de organizare și desfășurare a alegerilor regionale, precum și acordă asistența informațională, metodologică necesară, contribuie la dezvoltarea profesională a angajaților organelor electorale.”

Articolul 36 Consiliul Electoral Central al Găgăuziei

„(1) Componenta Consiliului Electoral Central al Găgăuziei se aprobă de Adunarea Populară a Găgăuziei în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) și cu actele normative locale. În cazul alegerilor pentru Parlament, pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și al alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale, precum și în cazul referendumurilor, Consiliul Electoral Central al Găgăuziei, format din președinte și secretar, exercită atribuțiile consiliului electoral de circumscripție și este completat cu membri în modul prevăzut la art. 35 din prezentul cod.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

(2) Președintele și secretarul Consiliului Electoral Central al Găgăuziei se aleg de membrii acestuia. Comisia Electorală Centrală, prin hotărâre, în condițiile prezentului cod și în conformitate cu Legea nr.199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, le confirmă statutul de persoane care dețin funcții de demnitate publică. În cazul încetării înainte de termen a mandatului președintelui și secretarului Consiliului Electoral Central al Găgăuziei, până la ocuparea funcției de către o altă persoană, asigurarea interimatului, precum și încetarea acestuia se dispun prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale.

(3) Finanțarea curentă a Consiliului Electoral Central al Găgăuziei, precum și finanțarea necesară organizării și desfășurării alegerilor regionale se realizează din bugetul Găgăuziei. Finanțarea necesară organizării și desfășurării alegerilor pentru Parlament, pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, a alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale, precum și cea necesară desfășurării referendumurilor se realizează din bugetul Comisiei Electorale Centrale, din mijloacele prevăzute pentru alegeri.

(4) Pe perioada exercitării atribuțiilor sale, Consiliul Electoral Central al Găgăuziei este asistat de un aparat de lucru, ale cărui structură și efectiv-limită se aprobă de către acesta. Pe durata perioadei electorale, Consiliul Electoral Central al Găgăuziei este în drept să angajeze în baza contractelor individuale de muncă, pe durată determinată, personal suplimentar, în limitele stabilite de Comisia Electorală Centrală.

(5) Consiliul Electoral Central al Găgăuziei are acces la Registrul de stat al alegătorilor în condițiile stabilite de Comisia Electorală Centrală.

(6) Președintele și secretarul Consiliului Electoral Central al Găgăuziei pot participa, fără drept de vot, la ședințele Comisiei Electorale Centrale.

(7) În perioada dintre alegeri, președintele Consiliului Electoral Central din Găgăuzia exercită atribuțiile prevăzute la art.37 alin.(2).

(8) Pe durata exercitării atribuțiilor, președintelui și secretarului Consiliului Electoral Central al Găgăuziei le sunt aplicabile condițiile de eligibilitate, garanțiile și restricțiile prevăzute la art.20 alin.(8), art.22 alin.(1)–(4) și art.23.

(9) Mandatul funcției de președinte și cel de secretar al Consiliului Electoral Central al Găgăuziei pot înceta înainte de termen în condițiile prevăzute la art.22 din Legea 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică și în caz de rechemare în conformitate cu prevederile stabilite de actele normative locale.”

Articolul 155

Particularitățile organizării alegerilor regionale

„(1) Particularitățile organizării și desfășurării alegerilor regionale se stabilesc prin actele normative aprobate de Adunarea Populară a Găgăuziei, în conformitate cu prevederile Legii nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) și ale prezentului cod.

(2) Finanțarea campaniei electorale a concurenților electorali în cadrul alegerilor regionale, supravegherea și controlul acesteia se efectuează în condițiile prezentului cod și ale actelor normative locale. Rapoartele despre veniturile acumulate și cheltuielile efectuate în campania electorală, prezentate în conformitate cu art.58 alin.(3), se transmit de Comisia Electorală Centrală către Consiliul Electoral Central al Găgăuziei pentru informare și luarea de decizii potrivit competenței.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

[...]

(4) Contestațiile depuse în cadrul alegerilor regionale se examinează în condițiile prezentului cod și ale actelor normative locale. Hotărârile Consiliului Electoral Central al Găgăuziei în perioada electorală a alegerilor regionale se contestă direct la Curtea de Apel Comrat.

(5) Observatorii naționali la alegerile regionale se acreditează de către Consiliul Electoral Central din Găgăuzia, iar cei internaționali – de către Comisia Electorală Centrală.”

Articolul 245 Dispoziții tranzitorii

„(1) La data intrării în vigoare a prezentului cod, Codul electoral nr.1381/1997 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.451–463, art.768), cu modificările ulterioare, se abrogă, cu excepția prevederilor art.16 alin.(1) și (2) și ale art.17 alin.(1), (2), (4) și (6), care se aplică până la expirarea mandatului actualei componente a Comisiei Electorale Centrale, confirmată prin Hotărârea Parlamentului nr.115/2021.

(2) Membrii componentei Comisiei Electorale Centrale, confirmată prin Hotărârea Parlamentului nr.115/2021, care sunt în funcție la data intrării în vigoare a prezentului cod își continuă mandatul până la finele acestuia și obțin statut de persoană cu funcție de demnitate publică în condițiile art.22 alin.(4) din prezentul cod. În termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentului cod, membrii Comisiei Electorale Centrale care dețin alte funcții ce sunt incompatibile cu funcția de demnitate publică urmează să înlăture starea de incompatibilitate în conformitate cu prevederile Legii nr.133/2016 privind declararea averii și intereselor personale. În caz de încetare înainte de termen a calității de membru al Comisiei Electorale Centrale, noul membru va fi numit pe un termen determinat până la expirarea mandatului comisiei.

(3) Perioada de exercitare a funcției de membru al Comisiei Electorale Centrale care nu activează permanent se asimilează stagiului de cotizare în serviciul public.

(4) Președintele și secretarul Consiliului Electoral Central al Găgăuziei care sunt în funcție la data intrării în vigoare a prezentului cod își exercită de drept atribuțiile până la expirarea mandatului. În caz de încetare înainte de termen a calității de președinte sau secretar al Consiliului Electoral Central al Găgăuziei, numirea va fi efectuată în condițiile art.36 din prezentul cod și în conformitate cu actele normative locale.”

ÎN DREPT

I. Argumentele autorilor sesizărilor

Argumentele autorului sesizării nr. 46a/2026

11. Autorul sesizării afirmă că prevederile contestate îi atribuie Guvernatorului Găgăuziei sau Adunării Populare a Găgăuziei competența de a participa, direct sau indirect, în procedurile de numire sau de aprobare a persoanelor care vor să ocupe anumite funcții în cadrul autorităților publice naționale din domeniile justiției, poliției, securității naționale și

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

sistemului electoral, depășind limitele autonomiei unității teritoriale, stabilite de articolul 111 din Constituție, și contravenind principiului statului unitar, prevăzut de articolul 1 alin. (1) din Constituție.

12. Totodată, autorul susține că „propunerea”, „acordul” sau „aprobarea”, acțiuni pe care le prevăd normele contestate, nu se încadrează în limitele competențelor administrației publice locale și nici în cele ale unității teritoriale autonome cu statut special (politice, economice și culturale), ci constituie o ingerință a unei autorități politice locale în exercitarea competențelor autorităților publice centrale, afectând unitatea ierarhică a instituțiilor administrației publice a statului și independența funcțională a acestora. În opinia sa, deși principiul autonomiei locale permite soluționarea unor probleme de interes local, acesta nu poate justifica extinderea competențelor autorităților reprezentative locale asupra unor domenii aferente exercitării autorității suverane a statului (securitatea națională, justiția, administrarea electorală sau poliția).

13. Cu referire la prevederile contestate de la articolele 12 alin. (3) lit. d) din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei și 36 alin. (1) și 155 alin. (1) din Codul electoral, autorul susține că acestea creează premisele pentru (i) transferul către un organ politic local al controlului asupra componenței unui organ electoral de nivel național; (ii) posibilitatea Adunării Populare a Găgăuziei de a stabili norme electorale regionale cu caracter derogatoriu; și (iii) apariția unui dualism instituțional în organizarea electorală, incompatibil cu principiul unității sistemului electoral național.

14. Referitor la prevederile contestate de la articolele 24 din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei și 7 lit. e) din Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, autorul afirmă că prin intermediul acestora se creează o dublă subordonare a șefului Direcției afacerilor interne a Găgăuziei, atât față de ministrul Afacerilor Interne (pe linie ierarhică), cât și față de Guvernatorul/Adunarea Populară a Găgăuziei, condiționarea numirii șefilor teritoriali ai poliției de acordul unui organ politic local, generând riscul instrumentării politice a funcției garantare a ordinii publice și al subminării independenței operaționale a poliției.

15. Referitor la prevederea de la articolul 23 din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei, autorul afirmă că, în pofida standardelor internaționale în materie, prin aceasta se realizează o subordonare a unei structuri cu funcții suverane a statului față de autoritățile unei regiuni, securitatea națională constituind o funcție atribuită exclusiv unei autorități centrale în toate modelele europene de autonomie și în toate standardele internaționale în materie.

16. Referitor la articolele 19 și 22 din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei, autorul sesizării semnalează o problemă prin faptul

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

că aceste norme condiționează exercitarea atribuțiilor de către autoritățile centrale ale administrației publice de aprobarea unor autorități politice locale.

17. Autorul menționează că articolul 111 alin. (1) din Constituție îi recunoaște Găgăuziei calitatea de unitate teritorială autonomă cu statut distinct, însă competențele organelor reprezentative locale ale Găgăuziei trebuie interpretate restrictiv, prin raportare la natura și la obiectul autonomiei locale, și nu în sensul extinderii lor asupra competenței și funcționării autorităților de rang național. Autoritățile publice centrale vizate de prevederile respective nu ar trebui sub nicio formă să fie supuse unui control politic sau administrativ al autorităților locale, iar numirea sau participarea la numirea personalului acestor autorități naționale centrale nu poate constitui o atribuție legitimă a unei autorități reprezentative locale, nici măcar în cadrul unei autonomii cu statut special.

18. Autorul mai menționează că autoritățile publice locale nu trebuie să folosească pârghiile autonomiei pentru a bloca sau condiționa funcționarea instituțiilor publice centrale, iar transformarea „colaborării” în „condiționare politică”, prin solicitarea acordului pentru numiri în funcții, reprezintă o formă de abuz de drept constituțional.

19. Referitor la încălcarea principiului caracterului unitar și indivizibil al statului, stabilit în articolul 1 alin. (1) din Constituție, autorul susține că într-un stat unitar autoritățile administrației publice centrale ca ministerele, Serviciul de Informații și Securitate și Comisia Electorală Centrală trebuie să dețină controlul deplin asupra subdiviziunilor și structurilor lor teritoriale pentru a asigura aplicarea uniformă a legii. Implicarea Adunării Populare a Găgăuziei și/sau a Guvernatorului Găgăuziei în numirea șefilor de direcții în domeniile justiției, securității sau poliției le transformă pe ultimele din autorități ale administrației publice centrale în autorități cu o „subordonare hibridă”, fapt care fragmentează autoritatea statului în teritorii unități teritoriale autonome Găgăuzia.

20. În contextul celor expuse, autorul sesizării pretinde că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (1) și 111 din Constituție.

Argumentele autorului sesizării nr. 147a/2026

21. Articolul 111 alin. (7) din Constituție instituie o garanție procedurală specială, unică în arhitectura constituțională a Republicii Moldova, aplicabilă modificării Legii nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei. Această normă consacră o majoritate calificată de trei cincimi din numărul deputaților aleși ca o condiție obligatorie pentru orice intervenție legislativă asupra statutului antinomiei. Normele contestate produc un efect juridic echivalent cu modificarea indirectă a Legii nr. 344/1994, întrucât afectează elemente esențiale ale cadrului instituțional al

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

autonomiei Găgăuziei și alterează regimul juridic al unor autorități prevăzute de legea sa organică.

22. În special, autorul sesizării afirmă că adoptarea Codului electoral nr. 325/2022 nu a respectat exigența constituțională prevăzută de art. 111 alin. (7), fiind votat de 55 de deputați din 101, sub pragul constituțional de 61 de voturi necesare pentru modificarea statutului special al autonomiei. Intervenția legislativă realizată prin normele contestate reprezintă o eludare de facto a garanției constituționale instituite de art. 111 alin. (7) din Constituție. Articolul 111 alin. (3) prevede că în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia activează organe reprezentative și executive potrivit legii. Organizarea alegerilor pentru aceste organe reprezintă un element esențial al autogovernării. În lipsa unui control instituțional real asupra mecanismelor electorale proprii, autonomia devine formală, contrar principiilor statului de drept și standardelor europene, inclusiv Cartei Europene a Autonomiei Locale.

23. Legislatorul a intervenit asupra denumirii, modului de constituire, competențelor și funcționării organului electoral al autonomiei, cu efectul reducerii rolului autorităților autonome în organizarea propriilor procese electorale. Autorul sesizării consideră că, potrivit articolului 12 alin. 13) lit. d) din Legea nr. 344/1994, Adunarea Populară aprobă componența Comisiei Electorale Centrale a Găgăuziei, instituție care constituie un element structural al mecanismului de autogovernare. Autonomia constituțională consacrată de articolul 111 din Constituție nu exclude integrarea în cadrul statului, ci presupune existența unor competențe proprii, efective și garantate, exercitate de autoritățile autonome. Reducerea acestor competențe prin lege organică adoptată cu o majoritate simplă afectează substanța garanției constituționale prevăzute de articolul 111 alin. (7).

24. În sesizarea adresată Curții, autorul solicită declararea neconstituționalității prevederilor normative contestate strict pe baza articolului 111 alin. (7) din Constituție.

II. Argumentele autorităților cărora le-a fost solicitată și care și-au prezentat opinia

25. În opinia sa, Parlamentul a menționat că prevederile referitoare la justiție, poliție, securitate și organizarea alegerilor din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei trebuie armonizate cu principiile statului de drept și ale statului unitar, astfel încât să nu fie viciate de influențe și ingerințe regionale. Aceste domenii reprezintă funcții statale și urmează a fi realizate de autoritățile administrației publice centrale de specialitate.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

26. Totodată, Parlamentul face trimitere la articolul 109 din Constituție, care stabilește că principiul autonomiei locale nu poate afecta caracterul unitar al statului Republica Moldova. Prin urmare, autonomia unității teritoriale Găgăuziei, oricât de largă ar fi, este una de natură administrativă, iar competența autorităților locale ale Găgăuziei este de a rezolva problemele autonomiei, aceste autorități desfășurând o activitate în cadrul unui stat unitar, nu în afara lui.

27. Cu privire la articolele 24 din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei și 7 lit. e) din Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, Parlamentul consideră că sunt aplicabile, prin analogie, considerentele Hotărârii Curții Constituționale nr. 4 din 14 aprilie 2025 pentru controlul constituționalității articolului 21 din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei și a articolelor 25 alin. (3) și 26 din Legea cu privire la Procuratură (selectarea candidaților pentru funcțiile de procuror-șef și de procuror al Procuraturii UTA Găgăuzia), dat fiind faptul că Direcția afacerilor interne a Găgăuziei reprezintă, de asemenea, o subdiviziune teritorială, un element al structurii unitare a Poliției naționale, iar exponenții acestui domeniu își desfășoară activitatea în structura unitară și centralizată a statului, aflată în subordinea Ministerului Afacerilor Interne.

28. Referitor la critica de neconstituționalitate a articolului 23 din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei, Parlamentul se raliază opiniei autorului sesizării potrivit căreia componenta de securitate a statului constituie o funcție suverană a acestuia, o prerogativă a statului, iar autonomia unității teritoriale a Găgăuziei există în cadrul și sub imperiul Constituției și al cadrului normativ citat. Prevederile articolului 111 din Constituție atribuie competențe pentru rezolvarea problemelor locale de „ordin politic, economic și cultural”, nu pentru participarea la realizarea și administrarea funcțiilor suverane statale ca cea a securității naționale, a administrării treburilor electorale sau a afacerilor interne. Referitor la incidența articolului 111 alin. (7) din Constituție în sesizarea nr. 147a/2026, Parlamentul consideră că prevederile contestate nu afectează această normă, deoarece condiția modificării legii cu trei cincimi din numărul deputaților aleși este aplicabilă doar în cazul modificării Legii privind statutul juridic special al Găgăuziei.

29. În opinia sa asupra sesizării nr. 147a/2026, Ministerul Justiției a menționat că obiectul sesizării excedează competenței Adunării Populare, deoarece, potrivit articolului 25 alin. (1) lit. i) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Adunarea poate sesiza Curtea Constituțională doar în cazurile în care actele contestate nu corespund articolului 111 din Constituție. În această cauză, Codul electoral nu modifică statutul juridic special al UTA Găgăuzia. De asemenea, Ministerul menționează că prevederile contestate nu afectează articolul 111 alin. (7) din Constituție,

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR. 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

deoarece condiția modificării legii cu trei cincimi din numărul deputaților aleși este aplicabilă doar în cazul modificării Legii privind statutul juridic special al Găgăuziei.

30. În opinia sa, Ministerul Afacerilor Interne a menționat că din rigorile constituționale ale articolului 111 alin. (1) autonomia locală poate fi explicată ca un mecanism de descentralizare administrativă și politică, nu ca o fragmentare a funcțiilor suverane ale statului. Ordinea și securitatea publică națională trebuie considerate, în mod constant, drept atribute inerente suveranității statului și trebuie exercitate în mod unitar pentru a garanta protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor și buna funcționare a sistemului de justiție și de aplicare a legii.

31. O extindere a competențelor autonomiei prin lege organică sau specială peste limitele stabilite de principiul separării puterilor în stat poate genera confuzii și bariere decizionale între instituțiile de stat. Astfel, Parlamentul nu poate atribui competențe care nu au un fundament constituțional, pentru că ar crea un paralelism instituțional și ar afecta funcționarea unitară a autorităților publice.

32. În consecință, prevederile legii contestate care permit implicarea autorității locale vizate în procesul de numire și de eliberare din funcție a șefilor subdiviziunilor teritoriale ale Poliției subordonate Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne sunt afectate de un viciu de neconstituționalitate, pentru că depășesc limitele competențelor conferite prin Constituție autorităților locale.

33. Ministerul Afacerilor Interne consideră aplicabile aceste considerente și în cazul prevederilor contestate referitoare la atribuțiile autorității locale în domeniul electoral.

34. În opinia trimisă Curții, Comisia Electorală Centrală a făcut o incursiune în istoricul exercitării de către organele unității teritoriale autonome a atribuțiilor din domeniul electoral. Aceasta a făcut trimitere la mai multe cazuri care au demonstrat că tolerarea abaterilor admise în Găgăuzia ar putea genera riscuri sistemice pentru ordinea constituțională. Este cazul organizării referendumului local din 2 februarie 2014 privind vectorul de politică externă, precum și cazul adoptării așa-numitului „Cod electoral al unității teritoriale autonome Găgăuzia”, prin care s-a realizat o depășire a limitelor de competență și o încălcare a principiului ierarhiei actelor normative.

35. Comisia mai notează că Adunarea Populară a Găgăuziei a utilizat în mod defectuos împuternicirile acordate prin normele contestate în sesizare, inclusiv prin desființarea organului electoral permanent local, generând un risc real și pentru organizarea alegerilor naționale și determinând necesitatea unei intervenții din partea Parlamentului Republicii Moldova pentru instituirea mecanismului de interimat al președintelui și secretarului Consiliului Electoral Central al Găgăuziei,

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

care dețin *de jure* și funcțiile de președinte și de secretar al consiliului electoral de nivel al doilea în cazul alegerilor naționale.

36. Investiția unui organ politic regional cu atribuția de a constitui sau influența în mod decisiv componența unui organ electoral permanent în lipsa măsurilor de suplینire și de numire extraordinare, în afara cadrului stabilit de legislația națională, poate să submineze independența acestuia și, în mod implicit, desfășurarea și integritatea proceselor electorale.

37. Autoritățile administrației publice locale pot participa la desemnarea candidaților pentru organele electorale, însă această competență nu poate fi confundată cu dreptul și modul de constituire a acestor organe, care aparține exclusiv sistemului electoral național, sub autoritatea Comisiei Electorale Centrale.

38. Invocând Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 14 aprilie 2025, Comisia Electorală Centrală a reținut considerentul Curții potrivit căruia autonomia Găgăuziei nu poate fi exercitată în afara limitelor stabilite de Constituție, aceasta fiind parte integrantă a statului unitar, cu competențe restrânse la domenii determinate. Mecanismele care condiționează funcționarea unei instituții de voința unui organ politic sunt susceptibile să genereze blocaje instituționale și să împiedice exercitarea atribuțiilor legale. Comisia este de opinia că aceste considerente sunt incidente și în materia electorală, unde dependența de o decizie politică regională poate conduce la imposibilitatea constituirii organului electoral și la afectarea proceselor democratice.

39. În opinia Comisiei, numai existența unui sistem electoral omogen, reglementat și coordonat la nivel central, indiferent de tipul scrutinului – parlamentar, prezidențial, local, regional sau referendum, permite realizarea efectivă a principiilor democratice, prin organizarea unor alegeri libere, corecte și transparente, în baza unor standarde și reglementări uniforme. Fragmentarea acestui sistem, prin instituirea unor reguli sau mecanisme paralele la nivel regional, este de natură să genereze incertitudine juridică, să dezorienteze alegătorii și să afecteze încrederea în procesul electoral.

40. În opinia trimisă Curții, Adunarea Populară a Găgăuziei a menționat că sesizarea nr. 46a/2026 nu întrunește condițiile de admisibilitate, dat fiind faptul că: a) sesizarea excedează competenței Curții Constituționale, iar criticile formulate în sesizare nu fac necesar controlul de constituționalitate, ci o apreciere a oportunității legislative, care-i este rezervată Parlamentului; b) există o hotărâre a Curții Constituționale care are ca obiect prevederile contestate din perspectiva aceluiași critici de neconstituționalitate (Hotărârea nr. 35 din 12 decembrie 1995), iar această sesizare nu poate schimba practica jurisprudențială constantă a Curții cu privire la constituționalitatea Legii privind statutul juridic special al Găgăuziei; c) lipsește un interes actual și concret al

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

autorului sesizării; d) exercitarea controlului constituționalității normelor contestate și o eventuală admitere a sesizării ar conduce la o eludare *de facto* a garanției constituționale prin care modificările în cuprinsul Legii privind statutul juridic special al Găgăuziei se fac cu votul a 3/5 din numărul deputaților aleși; e) sesizarea trimisă de ministrul Justiției la Curte a fost inițiată la solicitarea expresă a Serviciului de Informații și Securitate și a Inspectoratului General de Poliție, autorități care nu sunt subiecte cu drept de sesizare a Curții în contextul exercitării controlului de constituționalitate al legilor; f) sesizarea nu corespunde exigențelor legate de motivare.

41. Cu privire la fondul cauzei, Adunarea Populară consideră că sesizarea este neîntemeiată. În opinia acesteia, autorul sesizării recurge la o interpretare excesiv de restrictivă a articolului 111 alin. (1) din Constituție, reducând competențele Găgăuziei exclusiv la „probleme cu caracter politic, economic și cultural”, contrar regulilor de interpretare sistemică și teleologică a Constituției. Conform opiniei Adunării Populare, domeniile de la articolul 111 alin. (1) din Constituție sunt expuse cu titlu enumerativ (exemplificativ) și orientativ, nu exhaustiv. Totodată, se menționează faptul că conceptul de „autonomie politică” include în mod firesc participarea la procedurile de selectare a funcționarilor care-și exercită atribuțiile pe teritoriul Găgăuziei.

42. În raport cu critica adusă articolelor 12 alin. (3) lit. d) din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei, 36 alin. (1) și 155 alin. (1) din Codul electoral, Adunarea Populară observă faptul că Consiliul Electoral Central al Găgăuziei nu trebuie confundat cu Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova, acesta fiind un organ electoral regional specializat, cu competență exclusiv pentru alegerile locale și regionale din Găgăuzia (ale Guvernatorului, Adunării Populare, consiliilor locale din raza Unității teritoriale autonome Găgăuzia), conform articolului 155 din Codul electoral.

43. Funcțiile Comisiei au un caracter local, care se încadrează pe deplin în competențele autonomiei locale speciale. Organizarea alegerilor pentru organele proprii ale unei entități autonome constituie însăși esența autogovernării, iar dacă un corp electoral regional nu poate fi aprobat de organul reprezentativ regional, atunci conceptul de „eligibilitate a autorităților administrației publice locale” (articolul 109 alin. (1) din Constituție) își pierde substanța.

44. Referitor la prevederile care vizează atribuția organelor Găgăuziei de a participa la procedurile de numire a șefilor unor subdiviziuni de la nivelul autonomiei ale unor autorități publice naționale din domeniile justiției, poliției, securității naționale, Adunarea Populară atrage atenția asupra faptului că numirea și eliberarea din funcție a acestor funcționari se face de către conducătorii autorităților respective, iar Guvernatorul

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

Găgăuziei vine doar cu propunerea de candidatură, care poate fi acceptată sau nu de către aceștia. Soluția normativă este una de codecizie în faza inițială, cu autoritate centrală deplină în exercitarea ulterioară, iar acest fapt ar corespunde standardului constituțional al loialității în cooperare între autoritățile centrale și cele ale autonomiei speciale.

45. Referitor la prevederea de la articolul 19 din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei, potrivit căreia conducătorii direcțiilor de bransă sunt incluși în componența colegiilor ministerelor și departamentelor Republicii Moldova, Adunarea Populară evidențiază faptul că aceasta nu afectează în niciun fel competențele ministerelor, ci asigură reprezentarea teritorială a Găgăuziei în organele consultative ministeriale, o practică obișnuită în toate statele unitare cu autonomii regionale.

46. În opinia trimisă Curții, Centrul de Resurse Juridice din Moldova a subliniat necesitatea identificării unui echilibru între autonomia locală și competențele autorităților centrale, inclusiv prin evaluarea caracterului indispensabil al atribuțiilor acordate autorităților unității teritoriale autonome pentru realizarea principiului autonomiei, precum și prin evaluarea gradului în care este afectată funcționarea coerentă a statului unitar.

47. În consecință, autonomia nu ar trebui să implice un drept de decizie finală asupra funcțiilor fundamentale ale statului, ci să opereze într-un cadru de control constituțional efectiv. Interpretarea conformă a normelor contestate ar presupune, prin urmare, limitarea rolului autorităților autonomiei la unul consultativ, fără a afecta competențele decizionale ale autorităților centrale și fără a genera efecte juridice care ar putea conduce la fragmentarea autorității statului.

48. Referitor la chestiunea electorală, Centrul notează că din dreptul comparat și din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului rezultă că autonomia locală poate justifica organizarea proceselor electorale proprii, însă numai în măsura în care această implicare nu afectează controlul efectiv al statului asupra cadrului electoral și nu se transformă într-un mecanism de influență sau control politic asupra organelor electorale. În consecință, nu pot fi considerate compatibile cu principiile constituționale mecanismele care instituie forme de codecizie sau de ingerințe apte să afecteze independența, neutralitatea și funcționarea unitară a sistemului electoral.

49. Referitor la activitatea poliției și ordinea publică, Centrul a subliniat că organizarea și conducerea poliției aparțin, în esență, executivului, fiind caracterizate prin necesitatea unei subordonări ierarhice clare și a unui control central efectiv. În aceste condiții, participarea autorităților autonomiei nu poate afecta subordonarea ierarhică și controlul central asupra poliției și nu poate justifica instituirea unor mecanisme de

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

codecizie în procedurile de numire. O interpretare constituțională conformă presupune limitarea rolului autonomiei la unul consultativ sau de cooperare instituțională, fără blocaje pentru autoritățile centrale.

50. Referitor la securitatea națională, aceasta urmează a fi abordată în mod distinct, dat fiind faptul că aparține nucleului funcțiilor esențiale ale statului, caracterizate prin necesitatea unui control unitar, centralizat și efectiv. Chiar dacă o implicare a autorităților unității teritoriale autonome poate fi justificată prin considerente de reprezentativitate regională sau de cooperare instituțională, efectul juridic al acesteia constă într-o interferență în domeniul suveran al statului, susceptibilă să afecteze controlul asupra informațiilor sensibile și funcționarea coerentă a sistemului de securitate. În aceste condiții, s-ar impune excluderea oricărui rol decizional al autorităților unității teritoriale autonome în acest domeniu.

51. Referitor la chestiunea justiției și a administrației publice centrale, Centrul a observat faptul că participarea autorităților autonomiei la procedurile de numire în domeniul justiției în sens administrativ și la integrarea în structuri ale administrației publice centrale a reprezentanților autonomiei nu este problematică *per se*, însă poate genera riscuri de influență indirectă asupra instituțiilor centrale în măsura în care depășește nivelul consultativ și dobândește un caracter decizional sau care conduce la blocaje. În schimb, atunci când aceste mecanisme sunt limitate la propuneri, avizări sau participări în organe colegiale cu rol consultativ, ele pot fi justificate prin necesitatea asigurării reprezentativității și a cooperării instituționale.

52. În opinia trimisă Curții, Asociația *Promo-LEX* s-a referit doar la prevederile din domeniul electoral, menționând că în Republica Moldova trebuie să existe o singură lege-cadru în materie electorală, reprezentată de Codul electoral al Republicii Moldova, iar alegerile pentru Adunarea Populară a UTA Găgăuzia, alegerea Bașkanului și desfășurarea referendumurilor locale pot să fie reglementate prin acte normative adoptate de Adunarea Populară care să se refere exclusiv la particularităților procedurale specifice autonomiei.

53. Organizarea alegerilor locale nu constituie o competență de nivel local și exclusivă a UTA Găgăuzia, ci una exercitată în limitele stabilite de Constituție și de legislația electorală națională. Atribuțiile autorităților unității teritoriale autonome în materie electorală nu pot fi interpretate în sensul instituirii unui sistem electoral paralel sau al afectării caracterului unitar al administrării procesului electoral în Republica Moldova.

54. *Promo-LEX* menționează că, deși nu există standarde internaționale clare în materia administrării electorale care să reglementeze în mod expres modalitatea de constituire a organelor electorale ale unităților teritoriale autonome din cadrul statelor unitare, recomandările Comisiei de la Veneția (Opinia asupra legii UTA Găgăuzia cu privire la alegerea

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

Guvernatorului Găgăuziei, CDL-AD(2007)033) denotă în mod clar necesitatea revizuirii mecanismului de constituire a organului electoral al UTA Găgăuzia, în vederea asigurării imparțialității politice a acestuia, precum și necesitatea reconsiderării denumirii autorității electorale, pentru a evita eventuale confuzii în raport cu autoritatea electorală națională.

55. Având în vedere cadrul legal național și practica existentă din Republica Moldova, precum și abordările similare întâlnite în practica internațională, *Promo-LEX* consideră că alegerile locale din UTA Găgăuzia ar trebui să fie organizate și administrate de un organ electoral regional. Acesta însă trebuie să activeze ca parte a unui sistem unitar în strânsă colaborare cu Comisia Electorală Centrală. Totodată, modalitatea de constituire a structurilor electorale locale trebuie analizate prin prisma respectării principiilor independenței și imparțialității instituționale, acestea fiind fundamentale pentru desfășurarea unui proces electoral democratic.

III. Aprecierea Curții

A. Admisibilitatea

56. Examinând admisibilitatea sesizărilor, Curtea a constatat următoarele.

57. Curtea a notat că, potrivit articolului 25 alin. (1) literele c) și i) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, ministrul Justiției și Adunarea Populară a Găgăuziei posedă prerogativa sesizării Curții Constituționale.

58. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 344 din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei, din Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului și din Codul electoral, ține de competența Curții Constituționale *ratione materiae*. Curtea a subliniat că articolul 111 alin. (7) din Constituție nu împiedică exercitarea controlului de constituționalitate al Legii privind statutul juridic special al Găgăuziei. Majoritatea calificată de trei cincimi protejează stabilitatea legii organice care reglementează statutul special al Găgăuziei și asigurarea unui consens mai larg în cazul modificării legii.

59. Obiectul sesizărilor îl constituie prevederile menționate la §§ 2 și 3 de mai sus. Prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

60. Autorul sesizării nr. 46a/2026 a afirmat incidența articolelor 1 alin. (1) (*statul Republica Moldova*), 107 (*administrația publică centrală de specialitate*), 109 (*principiile de bază ale administrării publice locale*) și 111 alin. (1) (*unitatea teritorială autonomă Găgăuzia*) din Constituție.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

61. Cu privire la incidența articolului 111 alin. (1) din Constituție, autorul sesizării nr. 46a/2026 susține că atribuirea către Guvernatorul Găgăuziei și Adunarea Populară a Găgăuziei a unor competențe de participare, sub forma propunerii candidaturii, a acordului sau a aprobării acesteia, în procedurile de numire a persoanelor care vor să ocupe anumite funcții publice în cadrul unor subdiviziuni ale organelor centrale de specialitate excedează limitelor autonomiei UTA Găgăuzia stabilite de Constituție și sunt de natură să afecteze caracterul unitar al statului.

62. Examinând criticile formulate, Curtea a reținut că normele contestate îi atribuie Guvernatorului Găgăuziei sau Adunării Populare a Găgăuziei competența de a propune, aproba sau de a-și da acordul în proceduri de numire și eliberare din funcție a unor persoane care urmează să ocupe sau să fie eliberate din anumite funcții publice în organele centrale de specialitate ale statului sau în subdiviziunile acestora (Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne), precum și în alte autorități administrative de nivel național (Serviciul de Informație și Securitate, Comisia Electorală Centrală). Aceste autorități statale sunt investite cu atribuții care vizează realizarea unor funcții esențiale la nivel național, ca administrarea justiției, asigurarea securității naționale și a ordinii publice, precum și organizarea și desfășurarea procesului electoral. Ele funcționează în cadrul unor structuri unitare ale statului, iar reglementarea procedurilor privind organizarea și funcționarea acestora ține de competența autorităților publice naționale, în special, potrivit articolelor 72 alin. (3) lit. d) și 107 din Constituție, de competența Parlamentului.

63. Curtea a observat că autorul sesizării nr. 46a/2026 a contestat articolele 19, 22, 23 și 24 din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei în integralitate. Astfel, s-a contestat apartenența, din oficiu, a șefului Direcției de justiție a Găgăuziei la colegiul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, cea a șefului Direcției serviciului de informații și securitate pentru Găgăuzia la colegiul Serviciului de Informații și Securitate și cea a șefului Direcției afacerilor interne a Găgăuziei la colegiul Ministerului Afacerilor Interne. De asemenea, autorul sesizării a contestat faptul că comisarii comisariatelor de poliție din Găgăuzia sunt numiți și eliberați din funcție de către șeful Direcției afacerilor interne a Găgăuziei în numele ministrului Afacerilor Interne și că șeful poliției municipale a Direcției afacerilor interne a Găgăuziei este numit și eliberat din funcție de către Guvernatorul Găgăuziei la propunerea șefului Direcției afacerilor interne a Găgăuziei și se află în subordonarea lui operativă. Având în vedere argumentele sesizării, Curtea a trebuit să verifice dacă aceste alocări instituționale și competențe se încadrează în limitele articolelor 1 alin. (1) și 111 alin. (1) din Constituție.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

64. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că articolul 111 alin. (1) din Constituție îi recunoaște Găgăuziei calitatea de unitate teritorială autonomă cu statut special, având competența de a soluționa de sine stătător, în limitele Constituției, problemele cu caracter politic, economic și cultural, în interesul întregii populații a localității. Curtea a mai reținut că competențele organelor reprezentative locale ale Găgăuziei trebuie interpretate restrictiv, prin raportare la natura și obiectul autonomiei locale, nu în sensul extinderii lor asupra instituțiilor naționale (a se vedea HCC nr. 4 din 14 aprilie 2025, § 57).

65. În aceste condiții, Curtea a admis că instituirea unor mecanisme prin care o autoritate locală participă la configurarea unor funcții aparținând autorităților naționale afectează delimitarea constituțională a competențelor între nivelul central și cel local și pune în discuție limitele autonomiei prevăzute de articolul 111 alin. (1) din Constituție.

66. Prin urmare, Curtea a constatat necesitatea unei analize în fond a următoarelor dispoziții:

- textul „și aprobarea componenței Comisiei Electorale Centrale pentru efectuarea alegerilor” din articolul 12 alin. (3) lit. d), precum și articolele 19, 22, 23 și 24 din Legea nr. 344 din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei;

- textul „la propunerea Guvernatorului Găgăuziei și cu acordul Adunării Populare a acesteia” din articolul 7 lit. e) din Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului;

- textul „Componența Consiliului Electoral Central al Găgăuziei se aprobă de Adunarea Populară a Găgăuziei în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) și cu actele normative locale” din articolul 36 alin. (1) din Codul electoral, precum și textele „de Adunarea Populară a Găgăuziei,” și „Legii nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) și ale” din articolul 155 alin. (1) din Codul electoral.

67. Curtea își va raporta analiza la articolele 1 alin. (1), 72 alin (3), 107, 109 și 111 alin. (1) din Constituție.

68. Autorul sesizării nr. 147a/2026 a afirmat incidența articolului 111 alin. (7) (*unitatea teritorială autonomă Găgăuzia*) din Constituție.

69. Cu privire la incidența articolului 111 alin. (7) din Constituție în raport cu normele contestate prin sesizarea nr. 147a/2026, Curtea a reținut că reglementarea sistemului electoral este apanajul exclusiv al

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

Parlamentului potrivit articolului 72 alin. (3) lit. a) din Constituție, acesta neconținând posibilitatea vreunei derogări. Pornind de la această prevedere constituțională, nici din interpretarea textuală a articolului 111 alin. (7) din Legea fundamentală, nici din cea sistemică, Curtea nu poate reține că acesta ar fi incident în cazul normelor contestate din Codul electoral. Astfel, Curtea a declarat inadmisibilă sesizarea nr. 147a/2026.

B. Fondul cauzei

(i) Principii generale

70. Statul unitar se caracterizează prin existența unei formațiuni statale unice și prin existența unui singur rând de organe centrale de stat: un singur organ legiuitor, un singur guvern, un singur organ judecătoresc suprem, care exercită autoritatea lor la nivel central în raport cu întregul teritoriu și cu întreaga populație, neexistând nicio altă organizație concurentă, de același tip, cu care să-și partajeze competențele pe același teritoriu și cu privire la aceeași populație. Statul unitar are un regim constituțional unic, consacrat printr-o singură constituție. De asemenea, cetățenii statului unitar au o singură cetățenie, iar unitățile administrativ-teritoriale constituite în interiorul său sunt subordonate organelor centrale și își desfășoară activitatea, prin propriile lor organe, numai în limitele prescrise de organele centrale și sub controlul și supravegherea acestora. Statul unitar este, el însuși, subiect de drept internațional.

71. După cum decurge din textul articolului 1 alin. (1) din Constituție, conceptul de stat unitar se referă la asocierea unui popor sub o autoritate organizată, în cadrul unui teritoriu care se presupune a fi indivizibil. Caracterul unitar al statului Republica Moldova se exprimă prin aceea că pe teritoriul său este organizată o singură formațiune statală. Pe cale de consecință, există un singur rând de autorități publice centrale, adică un singur Parlament, un singur Guvern și o singură autoritate judecătorească. Sub aspectul organizării administrativ-teritoriale, Republica Moldova este organizată în sate, orașe, raioane și unitatea teritorială autonomă Găgăuzia, care au la bază principiul autonomiei locale (articolul 110 alin. (1) din Constituție).

72. Curtea observă că, la nivel european, nu există un standard unic de reglementare a regiunilor cu un statut de autonomie specială și a competențelor oferite organelor acestor regiuni. Spectrul de atribuții oferit regiunilor autonome de alte state europene, precum și mecanismele de conlucrare dintre autoritățile autonomiilor și cele centrale cunosc o diversitate sporită, astfel încât existența unor asemănări sau deosebiri dintre reglementările naționale și reglementările altor state nu servește, *per se*, pentru argumentarea superiorității anumitor soluții alese față de altele.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

73. Într-un stat unitar „competențele sunt distribuite între statul central și entități în modul considerat cel mai adecvat în cadrul fiecărui sistem juridic. În consecință, deși pot fi observate anumite asemănări, diversitatea este regula în această materie” (a se vedea Cadrul juridic general de referință pentru facilitarea soluționării conflictelor etno-politice în Europa, adoptat de Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 44-a reuniuni plenare din 13-14 octombrie 2000, § 12).

74. Curtea Constituțională a Italiei a analizat raportul dintre competențele statului și autonomia specială a Provinciei Autonome Bolzano în lumina articolului 117 din Constituția Italiei, așa cum a fost modificat prin reforma constituțională din 2001. Provincia a susținut că materia circulației rutiere nu este menționată printre competențele legislative exclusive sau concurente ale statului și aceasta ar intra în competența legislativă a regiunilor și, prin efectul statutului special, în competența provinciei autonome. Curtea Constituțională a Italiei a respins această interpretare și a menționat că, deși „circulația rutieră” nu este menționată expres în Constituție, nu se presupune că această materie aparține automat regiunilor. Dimpotrivă, conținutul concret al normelor trebuie analizat în funcție de scopul și obiectul lor, iar acestea pot constitui exercitarea unor competențe exclusive ale statului atunci când urmăresc garantarea unor interese unitare, precum siguranța circulației, ordinea publică sau uniformitatea regimului juridic pe întreg teritoriul național (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale a Italiei nr. 428/2004).

75. În jurisprudența sa, în care a abordat interacțiunea dintre autoritățile centrale și autoritățile locale, Curtea a subliniat că autonomia locală trebuie să cunoască limite, care sunt stabilite în special de principiul statului unitar (a se vedea HCC nr. 2 din 13 februarie 2007, § 3).

76. Caracterul unitar al statului presupune că există un singur titular al suveranității și un singur sistem de autorități publice. Într-un stat unitar nu există mai multe centre de exercitare a suveranității. Autonomia locală nu poate avea competențe proprii care vin în conflict cu competențele autorităților centrale. Articolul 111 din Constituție nu creează un al doilea nivel al puterii constituante sau o ordine juridică autonomă, ci permite existența autonomiei teritoriale în interiorul ordinii constituționale naționale. Articolul 111 alineatele (1) și (3) din Constituție stabilește că exercitarea autonomiei are loc „potrivit legii” și „în limitele competenței sale”, adică în limitele competenței stabilite de Parlament. De asemenea, Parlamentul nu poate extinde autonomia dincolo de limitele determinate de articolul 111.

77. Referitor la principiul autonomiei locale, Curtea a mai subliniat că acesta le oferă unităților administrativ-teritoriale posibilitatea de a se autoguverna la nivel local sub rezerva de a nu aduce atingere autonomiei

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

altor colectivități locale și intereselor generale ale națiunii și statului (a se vedea HCC nr. 14 din 18 mai 2004, §4).

78. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că articolul 111 alin. (1) îi recunoaște UTA Găgăuzia calitatea de unitate teritorială autonomă cu statut special, competentă să soluționeze, în limitele Constituției, problemele cu caracter politic, economic și cultural. Competențele organelor autonomiei nu pot fi extinse asupra instituțiilor naționale în lipsa unui fundament constituțional expres (a se vedea HCC nr. 4 din 14 aprilie 2025, § 57). Interpretarea acestei norme constituționale trebuie realizată în coroborare cu articolul 1 alin. (1) din Constituție, care stabilește că Republica Moldova este un „stat suveran și independent, unitar și indivizibil”, precum și cu articolul 2 din Constituție, potrivit căruia suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, iar puterea de stat se exercită prin „organele sale reprezentative”. Din interpretarea sistemică a acestor norme rezultă că autonomia Găgăuziei nu constituie o formă de distribuire a suveranității naționale și nici un nivel distinct al puterii de stat, ci o modalitate de organizare teritorială prin care statul recunoaște unei colectivități teritoriale competențe proprii de autoadministrare.

79. Textul articolului 111 alin. (1) din Constituție stabilește trei limite referitoare la competențele Găgăuziei. În primul rând, UTA Găgăuzia soluționează problemele „în limitele competenței sale”, fapt care exclude existența unei competențe generale. În al doilea rând, autonomia se exercită potrivit legii organice, fapt care presupune că Parlamentul stabilește, pe baza articolului 72 alin. (3) lit. f) din Constituție, întinderea competențelor, având în vedere coroborarea sistemică cu alte prevederi ale Constituției. În al treilea rând, Constituția restrânge domeniul de exercitare a competențelor autonomiei la „problemele cu caracter politic, economic și cultural”, care nu pot fi interpretate extensiv, deoarece limbajul utilizat de Parlament este restrictiv.

80. Curtea subliniază că expresia „soluționează [...] problemele cu caracter politic” trebuie interpretată în lumina scopului stabilirii autonomiei în Constituție. Aceasta privește posibilitatea comunității autonome de a avea propriile instituții reprezentative și executive, de a adopta acte normative locale în domeniile atribuite de legea organică, de a stabili organizarea și funcționarea autorităților proprii și de a adopta politici publice regionale în domeniile aflate în competența sa, în scopul păstrării identității găgăuzilor, al dezvoltării lor plenare și multilaterale și al prosperării limbii și culturii găgăuze. Prin urmare, soluționarea problemelor cu caracter politic presupune existența unor instituții proprii, precum și posibilitatea lor de a lua decizii privind realizarea unor interese regionale, care nu depășesc limitele circumscrise de Constituție.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

81. Totuși, competența UTA Găgăuzia de a soluționa probleme cu caracter politic nu echivalează cu exercitarea puterii de stat. Constituția face distincție între organizarea instituțiilor administrației publice locale ale UTA Găgăuzia și organizarea autorităților publice care exercită funcțiile de bază ale statului. Din Constituție rezultă că anumite domenii sunt încredințate în mod exclusiv autorităților naționale ale Republicii Moldova. Organizarea administrației publice centrale aparține Guvernului și ministerelor, articolele 96 și 107 alin. (1) stabilind că Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice, iar ministerele sunt organe centrale de specialitate ale statului. Totodată, obligația statului de a asigura ordinea de drept, securitatea persoanei și exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale rezultă din articolele 1 alin. (3) și 96 din Constituție și din întregul sistem constituțional privind organizarea autorităților publice. Aceste competențe nu sunt atribuite, în general, nici autorităților locale, pe baza articolului 109, și, în special, nici UTA Găgăuzia, prin articolul 111, și nici nu pot fi deduse implicit din sintagma „probleme cu caracter politic”.

82. Concluzia rezultă și din organizarea autorităților executive. Potrivit articolului 96 alin. (1) din Constituție, Guvernul „asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice”, iar, conform articolului 107 alin. (1), organele centrale de specialitate ale statului sunt ministerele, care pun în aplicare politica statului în domeniile lor de competență. Din interpretarea coroborată a acestor dispoziții rezultă că organizarea, conducerea și funcționarea autorităților administrației publice centrale de specialitate reprezintă competențe constituționale ale Guvernului și ale ministerelor, iar autoritățile aflate în subordinea acestora fac parte din sistemul unic al administrației publice centrale.

83. Totodată, potrivit articolului 107 alin. (2) din Constituție, în scopul conducerii, coordonării și exercitării controlului în domeniul organizării economiei și în alte domenii care nu intră nemijlocit în atribuțiile ministerelor, se înființează, în condițiile legii, și alte autorități administrative.

84. Prin urmare, competența unității teritoriale autonome Găgăuzia de a soluționa probleme cu caracter politic, în sensul articolului 111 alin. (1) din Constituție, reprezintă prerogativa și capacitatea efectivă a autonomiei de a-și organiza instituțiile reprezentative și executive proprii, de a adopta acte normative regionale și de a stabili politici publice privind interesele colectivității pe care o reprezintă, în limitele competențelor atribuite și cu respectarea Constituției și a legislației Republicii Moldova.

85. Această competență trebuie interpretată sistemic, în coroborare cu articolele 1 alin. (1), 109 și 110 alin. (1) din Constituție. Articolul 1 alin.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

(1) stabilește caracterul unitar al statului, articolul 109 consacră principiile generale ale administrării publice locale, iar articolul 110 integrează UTA Găgăuzia în organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova.

86. Autonomia UTA Găgăuzia, reglementată la articolul 111 din Constituție, este o autonomie locală cu statut special, circumscrisă limitelor stabilite de Legea Supremă (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 5 din 5 mai 2024, § 58; HCC nr. 4 din 14 aprilie 2025, § 56). Constituția îi conferă UTA Găgăuzia un statut special, fără a o transforma într-o entitate statală sau într-un titular distinct al suveranității.

(ii) Aplicarea principiilor în prezenta cauză

(a) Atribuțiile organelor locale ale UTA Găgăuzia de a participa la procesul de numire și de eliberare din funcție a unor funcționari din cadrul autorităților publice centrale de specialitate

87. Analizând prevederile contestate, Curtea observă următoarele competențe ale Adunării Populare a UTA Găgăuzia:

- competența de a propune ministrului Justiției numirea și eliberarea din funcție a șefului Direcției de justiție a Găgăuziei (articolul 22 alin. (1) din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei);
- competența de a aproba numirea și eliberarea din funcție a șefului Direcției de informații și securitate a Găgăuziei (articolul 23 alin. (1) din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei);
- competența de a aproba numirea și eliberarea din funcție a șefului Direcției afacerilor interne a Găgăuziei (articolul 24 alin. (1) din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei);
- competența de a aproba numirea și eliberarea din funcție a șefului Direcției de Poliție a UTA Găgăuzia (articolul 7 lit. e) din Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului).

88. Totodată, Guvernatorul Găgăuziei are următoarele competențe:

- competența de a propune conducătorii direcțiilor de branșă în componența colegiilor ministerelor și departamentelor Republicii Moldova (a se vedea articolul 19 din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei);
- competența de a propune numirea și eliberarea din funcție a șefului Direcției de informații și securitate a Găgăuziei;
- competența de a propune numirea și eliberarea din funcție a șefului Direcției afacerilor interne a Găgăuziei;
- competența de a propune numirea și eliberarea din funcție a comandantului subunității trupelor de carabinieri;
- competența de a propune numirea și eliberarea din funcție a șefului Direcției de Poliție a UTA Găgăuzia.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

89. Curtea observă, aşadar, că, prin normele citate *supra*, legislatorul a acordat autorităților UTA Găgăuzia competențe de a aproba și de a propune candidați pentru anumite funcții în ministere și alte organe de specialitate ale statului, inclusiv subdiviziuni ale acestora, precum și de a propune eliberarea acestora din funcție. Mai mult, normele contestate sunt formulate într-o manieră în care: (i) fără aprobarea și fără propunerea autorităților UTA Găgăuzia, numirea și eliberarea din funcție a persoanelor nu s-ar putea realiza; (ii) aprobarea și propunerea numirii/eliberării anumitor funcționari presupune și o anumită subordonare a acestora față de autoritățile reprezentative și executive ale UTA Găgăuzia.

90. Curtea reiterează că orice competență a autorităților publice locale trebuie exercitată în conformitate cu Constituția, în special cu respectarea principiului statului unitar. În acest sens, prevederile articolului 109 din Constituție stabilesc că principiul autonomiei, chiar dacă este vorba despre o autonomie cu statut special, nu poate afecta caracterul unitar al statului Republica Moldova. Prin urmare, autonomia UTA Găgăuzia, oricât de largă ar fi, este circumscrisă la soluționarea problemelor cu caracter politic, economic și cultural la nivel local.

91. Anterior, competența Adunării Populare a Găgăuziei de a selecta persoana care va ocupa funcția de procuror-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia sau de a interveni în numirea procurorilor ierarhic inferiori a fost considerată de Curte ca o depășire a limitelor competențelor administrației publice locale și chiar ale unității teritoriale autonome cu statut special (politice, economice și culturale) (a se vedea HCC nr. 4 din 14 aprilie 2025).

92. În acest caz, funcțiile de șef al Direcției de justiție a Găgăuziei, de șef al Direcției de informații și securitate a Găgăuziei, de șef al Direcției afacerilor interne a Găgăuziei, de șef al Direcției de Poliție a UTA Găgăuzia și de comandant al subunității trupelor de carabinieri din Găgăuzia trebuie să beneficieze de independență, o independență dificil de asigurat în contextul implementării politicilor publice ale autorităților centrale și în circumstanțele în care accesarea și rămânerea persoanelor în aceste funcții depinde de o autoritate locală. În ciuda faptului că subdiviziunile Serviciului de Informații și Securitate sunt subordonate direct conducerii Serviciului (a se vedea articolul 13 alin. (2) din Legea nr. 136 din 8 iunie 2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova), că Direcția de justiție a Găgăuziei se subordonează Ministerului Justiției (a se vedea Hotărârea Guvernului nr. 698 din 30 august 2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Justiției), că Direcția afacerilor interne a Găgăuziei se află în subordinea Inspectoratului General al Poliției (a se vedea Hotărârea Guvernului nr. 547 din 12 noiembrie 2019) și că Inspectoratul General de Carabinieri este

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

o autoritate aflată în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, Curtea observă o dublă subordonare a funcțiilor în discuție: o subordonare în sens atenuat și o subordonare în sens puternic. Pe de o parte, dintr-o perspectivă strict formală, aceste funcții sunt subordonate autorităților centrale menționate mai sus. Totuși, dintr-o perspectivă realistă, aceste funcții sunt subordonate organelor locale ale Găgăuziei.

93. În acest sens, Curtea observă că, în eventualitatea în care persoanele care ocupă funcțiile în discuție nu se subordonează superiorilor lor formali, așa cum este firesc într-un sistem birocratic al statului unitar, adică într-un sistem care recunoaște ierarhia autorității naționale centrale, normele contestate le acordă o imunitate care depinde în totalitate de autoritățile unității teritoriale locale. Entitatea locală poate perturba, prin persoanele pe care le selectează, le menține sau le destituie din funcție, buna activitate a unor autorități centrale, fără ca acestea din urmă să le poată înlocui în mod independent. Astfel, competența autorităților centrale de angajare în structurile acestora este mai mult decât partajată cu autoritățile locale, în condițiile în care ultimelor le aparține puterea discreționară de a desemna/aproba persoanele în funcțiile în discuție. Mai mult, autoritățile ierarhic superioare din punct de vedere formal vor fi purtătoarele de răspundere politică, în cazul unor eșecuri ale persoanelor care ocupă funcțiile menționate mai sus.

94. În acest context, asigurarea securității naționale, ordinii publice, prevenirea și combaterea infracționalității aparțin domeniului de competență al autorităților administrației publice centrale. În baza articolelor 96 și 107 din Constituție, Parlamentul a reglementat Poliția ca o „instituție publică specializată a statului”, aflată în subordinea Ministerului Afacerilor Interne (articolul 2 alin. (1) din Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012), iar Inspectoratul General al Poliției ca „unitatea centrală de administrare și control a Poliției”, cu competență pe întreg teritoriul Republicii Moldova (articolul 12 alin. (1) din aceeași Lege). În mod similar, potrivit articolului 1 alineatele (1), (2) și (4) din Legea nr. 136/2023, Serviciul de Informații și Securitate este autoritatea administrativă autonomă competentă pentru asigurarea securității Republicii Moldova și are ca scop apărarea ordinii constituționale și a securității interne și externe a statului, activitatea sa fiind coordonată de Președintele Republicii Moldova și supusă controlului parlamentar.

95. Prin urmare, asigurarea ordinii publice și securității statului nu constituie probleme care se încadrează în limitele competențelor UTA Găgăuzia, stabilite de articolul 111 alin. (1) din Constituție, ci constituie funcții fundamentale ale statului, exercitate prin autoritățile administrației publice centrale sau alte autorități administrative naționale. Din această perspectivă, chiar dacă autoritățile în discuție își desfășoară activitatea pe teritoriul UTA Găgăuzia, acestea nu pot fi calificate drept autorități ale

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

UTA Găgăuzia, ci reprezintă componente ale sistemului unitar al autorităților publice centrale ale Republicii Moldova.

96. În consecință, existența autonomiei locale nu se opune competenței exclusive a statului în domeniile care exprimă exercitarea suveranității. Dimpotrivă, echilibrul instituit de Constituție constă în faptul că Găgăuzia beneficiază de competența de a soluționa problemele cu caracter politic pentru administrarea intereselor proprii, în timp ce statul își menține competențele privind funcțiile sale de bază. Această soluție permite realizarea simultană a celor două valori constituționale consacrate de Constituție: pe de o parte, protecția identității și autoadministrării comunității găgăuze prin articolul 111, iar pe de altă parte, păstrarea caracterului unitar, indivizibil și suveran al Republicii Moldova, stabilit de articolul 1 alin. (1).

97. Mai mult, competențele contestate nu au o legătură indisolubilă și nu sunt definitorii pentru realizarea principiilor de bază ale administrației publice locale, stabilite de articolul 109 alin. (1) din Constituție, care reprezintă *lex generalis* în raport cu articolul 111 din Constituție: autonomia locală, descentralizarea serviciilor publice, eligibilitatea autorităților administrației publice locale și consultarea cetățenilor în problemele locale de interes deosebit. De asemenea, competențele contestate golesc de conținut atribuția Guvernului, stabilită la articolul 111 alin. (6) din Constituție, *i.e.* atribuția de a efectua controlul asupra respectării legislației Republicii Moldova în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia, dat fiind faptul că un control efectiv al activității funcționarilor în discuție în Găgăuzia presupune și posibilitatea aplicării efective a tuturor sancțiunilor stabilite de lege pentru funcția publică, inclusiv sancțiunea demiterii din funcție.

98. Prin urmare, Curtea constată că articolele 19, 22, 23 și 24 din Legea nr. 344 din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei, precum și textul „la propunerea Guvernatorului Găgăuziei și cu acordul Adunării Populare a acesteia” din articolul 7 lit. e) din Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului contravin articolelor 1 alin. (1), 107, 109 și 111 alin. (1) din Constituție.

(b) Atribuțiile autorităților publice ale UTA Găgăuzia în materie electorală

99. Referitor la materia electorală, Curtea observă următoarele competențe ale Adunării Populare a UTA Găgăuzia:

- competența de a aproba componența Comisiei Electorale Centrale pentru efectuarea alegerilor (articolul 12 alin. (3) lit. d) din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei);

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR. 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

- competența de a aproba componența Consiliului Electoral Central al Găgăuziei (a se vedea articolul 36 alin. (1) din Codul electoral); și
- competența de a stabili particularitățile organizării și desfășurării alegerilor regionale (a se vedea articolul 155 alin. (1) din Codul electoral).

100. Prevederile legale contestate vizează constituirea organului electoral de la nivelul UTA Găgăuzia – Consiliul Electoral Central al Găgăuziei (potrivit Codului electoral) sau Comisia Electorală Centrală (potrivit Legii privind statutul juridic special al Găgăuziei), precum și posibilitatea reglementării unor particularități ale organizării și desfășurării alegerilor regionale prin actele normative aprobate de Adunarea Populară a Găgăuziei.

101. Referitor la atribuția Adunării Populare a UTA Găgăuzia de a aproba componența Consiliului/Comisiei Electorale Centrale a Găgăuziei, Curtea notează că Codul bunelor practici în materie electorală (CDL-AD(2002)023rev2-cor), elaborat de Comisia de la Veneția ca document de referință în materie de standarde internaționale electorale, nu stabilește recomandări precise privind mecanismul de interacțiune dintre organele electorale centrale și autoritățile regionale în procesul de constituire a organelor electorale de nivel regional.

102. Comisia Electorală Centrală este instituție de rang constituțional, fiind menționată expres în articolul 62 din Constituție. Comisia Electorală Centrală, potrivit articolului 17 alineatele (1) și (2) din Codul electoral, este, pe de o parte, organul electoral ierarhic superior care activează permanent și, pe de altă parte, împreună cu consiliile electorale de circumscripție de nivelurile al doilea și întâi, birourile electorale ale secțiilor de votare și Consiliul Electoral Central al Găgăuziei, formează sistemul organelor electorale din Republica Moldova.

103. Astfel, analizând competențele organului electoral constituit la nivelul autonomiei găgăuze, Curtea observă că acesta este, potrivit articolului 17 alin. (6) din Codul electoral, o parte integrantă a sistemului organelor electorale ale Republicii Moldova și că exercită atribuțiile organului electoral central în cadrul alegerilor regionale în condițiile Codului și ale actelor normative locale. În cazul alegerilor pentru Parlament, pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, pentru autoritățile administrației publice locale, precum și al referendumurilor, Consiliul Electoral Central al Găgăuziei exercită atribuțiile consiliului electoral de circumscripție de nivelul al doilea.

104. Curtea observă că acest Consiliu nu reprezintă un organ electoral regional specializat, cu o competență axată exclusiv pe alegerile locale și regionale din UTA Găgăuzia, *i.e.* alegerea Guvernatorului, a Adunării Populare și a consiliilor locale din raza autonomiei. Această autoritate acționează ca un veritabil organ electoral central în cadrul alegerilor

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

regionale și ca un consiliu electoral de circumscripție de nivelul al doilea, parte integrantă a sistemului organelor electorale ale Republicii Moldova, în cazul alegerilor pentru Parlament, pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, pentru autoritățile administrației publice locale, precum și al referendumurilor.

105. Mai mult, potrivit articolului 37 alin. (1) lit. b) din Codul electoral, în exercitarea acestei calități, în mod similar altor consilii electorale de circumscripție de nivelul al doilea, Consiliul este responsabil de constituirea circumscripțiilor electorale de nivelul întâi și a secțiilor de votare, a consiliilor electorale de circumscripție de nivelul întâi și a birourilor electorale ale secțiilor de votare, supraveghind activitatea acestora.

106. Așadar, Consiliul are, în contextul alegerilor pentru Parlament, pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, pentru autoritățile administrației publice locale, precum și al referendumurilor, sarcina de a constitui următorul nivel de organe electorale și de a asigura legătura dintre acestea și Comisia Electorală Centrală în cadrul sistemului centralizat prevăzut la articolul 17 din Codul electoral.

107. Curtea reiterează că orice competență a autorităților publice locale trebuie exercitată în conformitate cu Constituția, în special cu respectarea principiului statului unitar. În Hotărârea nr. 4 din 11 aprilie 2025 Curtea Constituțională a reținut că Procuratura este un sistem unitar, cuprinzând Procuratura Generală, procuraturile teritoriale și cele specializate. Procuratura UTA Găgăuzia reprezintă o procuratură teritorială, parte a acestei structuri unitare, nu o entitate distinctă sau separată, iar procurorii care activează în acest cadru au statut național. Curtea subliniază că orice competență a autorităților publice locale trebuie exercitată în conformitate cu Constituția, în special cu respectarea principiului statului unitar. Competența Adunării Populare a Găgăuziei de a selecta candidați pentru funcția de procuror-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia sau de a interveni în numirea procurorilor ierarhic inferiori nu se încadrează în limitele competențelor administrației publice locale și nici ale unității teritoriale autonome cu statut special (politice, economice și culturale), ci implică o ingerință directă într-o competență rezervată exclusiv autorităților constituționale naționale. Prin urmare, Curtea a notat că normele contestate depășesc cadrul constituțional stabilit de articolul 111 alin. (1) (a se vedea §§ 59-60).

108. În mod similar raționamentelor din Hotărârea nr. 4 din 11 aprilie 2025, Curtea subliniază că orice competență a autorităților publice locale trebuie exercitată în conformitate cu Constituția, în special cu respectarea principiului statului unitar. Competența Adunării Populare a Găgăuziei de a aproba „componenta Comisiei Electorale Centrale pentru efectuarea alegerilor” nu se încadrează în limitele competențelor administrației

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

publice locale și nici ale unității teritoriale autonome cu statut special (politice, economice și culturale), ci implică o ingerință directă într-o competență rezervată exclusiv autorităților constituționale naționale.

109. Prin urmare, Curtea reține că textul „și aprobarea componenței Comisiei Electorale Centrale pentru efectuarea alegerilor” din articolul 12 alin. (3) lit. d) din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei, textul „Componența Consiliului Electoral Central al Găgăuziei se aprobă de Adunarea Populară a Găgăuziei în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) și cu actele normative locale” din articolul 36 alin. (1) din Codul electoral, depășesc cadrul stabilit de articolele 1 alin. (1), 107, 109 și 111 alin. (1) din Constituție.

110. Referitor la competența UTA Găgăuzia de a stabili particularitățile organizării și desfășurării alegerilor regionale, stabilită de articolul 155 alin. (1) din Codul electoral, Curtea reține că, potrivit articolului 72 alin. (3) lit. a) din Constituție, sistemul electoral se reglementează de Parlament, prin lege organică. În sensul Constituției, al jurisprudenței Curții Constituționale (HCC nr. 10 din 19 februarie 2002, § 6 propoziția a II-a) și al standardelor Comisiei de la Veneția, noțiunea de sistem electoral se subsumează atât alegerilor parlamentare, cât și celor prezidențiale, locale, regionale, referendumurilor naționale și locale, ea acoperind întregul ansamblu al regulilor care guvernează exprimarea voinței electoratului în orice scrutin democratic. Astfel, Curtea reține că noțiunea de „sistem electoral” înglobează, în cadrul tuturor scrutinelor, modul de organizare și desfășurare a alegerilor, condițiile de votare, criteriile de constituire a circumscriptiilor electorale și regulile privind atribuirea mandatelor.

111. În jurisprudența sa, Curtea a statuat că opțiunea pentru un anumit sistem electoral și stabilirea modalităților concrete de organizare și desfășurare a scrutinului aparțin legiuitorului organic (HCC nr. 4 din 14 mai 2013, § 40; DCC nr. 124 din 15 decembrie 2017, § 37-41). Totodată, deși Parlamentul are dreptul constituțional de a reglementa prin lege organică sistemul electoral, acesta nu poate exceda spiritului și literei Constituției (HCC nr. 15 din 27 mai 2014, §52; DCC nr. 51 din 6 iunie 2017, § 35). Totodată, Curtea a stabilit că „[t]oate aspectele ce țin de procesul electoral sunt reglementate prin lege organică, care, bazându-se pe criteriile de accesibilitate, claritate și previzibilitate, stabilește regulile după care se desfășoară scrutinele” (DCC nr. 51 din 6 iunie 2017, § 36).

112. În aceste condiții, Curtea reține că Parlamentul nu poate delega unei autorități reprezentative locale exercițiul unei competențe pe care Constituția o rezervă în mod expres legiuitorului organic, întrucât o atare soluție legislativă, pe de o parte, depășește cadrul constituțional, iar, pe de altă parte, echivalează cu instituirea unui cadru normativ paralel în materie

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

electorală. Autonomia Găgăuziei, consacrată de articolul 111 alin. (1) din Constituție, nu poate fi interpretată în sensul atribuirii către Adunarea Populară a unor competențe care excedează limitelor stabilite de Legea Supremă, întrucât aceasta se exercită numai în cadrul și cu respectarea Constituției.

113. În acest sens, Curtea reține că particularitățile organizării și desfășurării alegerilor regionale, în conformitate cu articolului 72 alin. (3) lit. a) din Constituție, se stabilesc de Parlament prin lege organică. Astfel, soluția legislativă din articolul 155 alin. (1) din Codul electoral care permite Adunării Populare să stabilească prin actele sale normative aprobate în conformitate cu prevederile Legii privind statutul juridic special al Găgăuziei particularitățile organizării și desfășurării alegerilor regionale nu corespunde Constituției.

114. În concluzie, Curtea constată că, în sensul Constituției, Consiliul Electoral Central al Găgăuziei se constituie și funcționează în conformitate cu prevederile Codului electoral, iar alegerile regionale se organizează și se desfășoară conform regulilor adoptate de Parlament prin lege organică.

115. În consecință, Curtea reține că textul „de Adunarea Populară a Găgăuziei,” și textul „Legii nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) și ale” din articolul 155 alin. (1) din Codul electoral contravin articolelor 1 alin. (1), 72 alin. (3) lit. a), 109 și 111 alin. (1) din Constituție.

116. În acest sens, date fiind concluziile sale, Curtea va trimite o Adresă Parlamentului pentru ajustarea legislației în conformitate cu raționamentele prezentei Hotărâri.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) litera a) și 140 din Constituție, 6, 37 și 38 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite* sesizarea nr. 46a/2026 depusă de dl Vladislav Cojuhari, ministrul Justiției.

2. *Se declară neconstituționale:*

- textul „și aprobarea componentei Comisiei Electorale Centrale pentru efectuarea alegerilor” din articolul 12 alin. (3) lit. d), precum și articolele 19, 22, 23 și 24 din Legea nr. 344 din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei;

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 344 DIN 23 DECEMBRIE 1994 PRIVIND STATUTUL JURIDIC
SPECIAL AL GĂGĂUZIEI (GAGAUZ-YERI), LEGEA NR: 320 DIN 27 DECEMBRIE
2012 CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI STATUTUL POLIȚISTULUI ȘI DIN
CODUL ELECTORAL

- textul „la propunerea Guvernatorului Găgăuziei și cu acordul Adunării Populare a acesteia” din articolul 7 lit. e) din Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului;

- textul „Componența Consiliului Electoral Central al Găgăuziei se aprobă de Adunarea Populară a Găgăuziei în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) și cu actele normative locale” din articolul 36 alin. (1) din Codul electoral, precum și textele „de Adunarea Populară a Găgăuziei,” și „Legii nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) și ale” din articolul 155 alin. (1) din Codul electoral.

3. *Se declară inadmisibilă* sesizarea nr. 147a/2026 privind controlul constituționalității sintagmei „Consiliul Electoral Central al Găgăuziei” regăsită în litera d) din definiția expresiei „concurrent electoral” din articolul 1 și în articolele 17 alineatele (1) lit. d) și (6), 25 lit. y), 36, 155 alineatele (2), (4) și (5) și 245 alin. (4), precum și a articolelor 17 alin. (6), 36 alineatele (1) teza a II-a, (2) teza a II-a și (7) din Codul electoral, depusă de Adunarea Populară a UTA Găgăuzia.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 9 iulie 2026
HCC nr. 8
Dosarul nr. 46a/2026*